Зубний лікар мав приїхати тільки завтра, і Прожир випустили мучитись у дворі. З інтернатського саду подувало жовтим листяним вітром. Там не лишилося жодного яблучка — ні в траві, ні на деревах; їх позбивали ще в зав’язі і вишукували до перших морозів. Зате опеньки росли черенями. Якби вхопити на кухні сірників та солі, можна було б спекти їх на жару.

Зуб стихав, а натомість дівчині люто хотілося їсти. Вона почекала на вході кухарку — якщо та залишить у коридорі відро з помиями, можна буде гребонути шматків і забити голод. Але тітка вийшла одягнена. Коли Прожир з німим проханням стала в неї на дорозі, одіпхнула її й огризнулася:

— Жерли б і жерли, ніяк вас не розіпре!

Дівчина стояла не вмита й не розчесана, ковтуни сірого волосся були зв’язані шнурками нічної сорочки. Од щоденної жалості серце в кухарки зробилося шкарубке, мов чорний фартух на животі, і вона ще раз одіпхнула Прожир. Мала подивилась їй услід — тітка почовпла, ледь піднімаючи колодки залізних ніг. Зупинилася лиш тоді, коли над головою засвистіло сухе груддя:

— Тітка Панька — простокваша, три рублі — і Панька наша!

Прожир була вже далеко. За мить перемахнула огорожу і вийшла на берег. З-під коричневої трави, мов з рани, сочилася мутна вода. Тут густо росли плакучі верби, можна було їх позв’язувати віттям і гойдатися, з льоту пласкаючи на мокрятиння. Можна було подрімати в білій копичці отави, що була вперемішку з молодим очеретом і осокою. Але дівчина пролізла в гущавину і почала видивлятися. Так і є. Бамбула сидів у човні з вудкою, довго вибираючи в скриньці черв'яка, мов збирався їхати на ньому в Париж.

— Що тобі?

— Їсти. Хліба з цукром.

Вона підступила. І тут їй здалося, що з брудного надірваного рукава Бамбули на неї хтось дивиться: манісінька нелюдська пичка. Та пичка тряслась од беззвучного реготу. Прожир відскочила.

— Чо, ну чо ти? — шкірився Бамбула. — Іди до мене.

Дівчина підійшла.

— Хе, та в тобі, мабуть, вошей більше, ніж тіла. Мені зараз ніколи. Кльов. Підеш он у той двір, врем’янка одчинена. На столі хліб і цукор. Юшка на газу стоїть, ясно?

Вона пірнула у вузьку стежку, нога раз по раз зіскакувала, на черевиках тріщали пряжки. Прожир була вже в п’ятому класі. В допоміжну школу-інтернат її перевели з іншого інтернату. Більше нічого не знала, лише постійно хотіла їсти. Тому її так назвали.

Коли вихователі пили й гуляли, а чи коли нічна няня засинала біля тумбочки, пускаючи слину на журнал попереджень, вона разом з дівчатами лазила в спальню до хлопців. Так робили всі, з року в рік. Треба ж було їм якось розважатися.

Коли в якоїсь дівчини починав рости живіт, не сходився фартух, її вели до вугільного сараю на горище. Приймали драбину і змушували стрибати вниз. Потім дівчині зав’язували рота рушником, а самі стояли біля дверей, доки все не закінчиться. Після її обливали водою з відра і вели до спальні. А в сараї з’являлася ще одна ямка і ще один горбок, який затоптували і засипали сміттям.

Ідучи вузькою межею, Прожир згадала все це і всміхнулася. Бамбула, мабуть, думає, що в неї ніколи цього не було.

…Двір був схожий на гусячий полігон. Все заляпане мокрими лапами, злите зеленим послідом, змішаним з грязею і зерном. Ні травини, ні деревця. Прожир не хотіла лізти в багно і стояла в нерішучості. Зрештою побачила під повіткою дощечку, щоб перейти, і пішла до повітки, коли підступила зовсім близько, в крихітне віконечко, обставлене кукурудзинням, виглянула стара-престара бабуся і махнула рукою. Бабуська була біла-біла, у білій сорочці. Вона благально дивилася на Прожир.

Дівчина озирнулася на берег, Бамбула міг усе помітить і розбушуватись, але рішуче штовхнула двері повітки.

Стара сиділа на полику майже роздягнена, накрита зверху всіляким рам’ям.

— Пити. Він забув залишити води.

Дівчина мотнулася до колодязя, бовтнула ногами в багно, принесла в пригорщах води. Потім ще й ще. Бабуська попила, упала на чорну подушку. Мала ж, мала! Шкільна форма Прожирі була б на неї простора. Дихала глибоко, з присвистом, рам’я на ній піднімалося, не хотіло прикривати од холоду ледь живе тіло.

— А чого дід замикає вас?

— За давній гріх, дитино. За давній.

Стара всміхнулася їй, а потім почала зсуватися вниз, полізла на колінах і ліктях у куток, знайшла в ящику білий мазаний пряник і подала. Пряник був твердий, але солодкий. Прожир підсадила стару на піл і все дивилася, не зводячи очей. Легка, легка, а живенька. В кімнаті тільки

полик і груба. Вони б могли тут жити вдвох. Дівчина возила б її на візку в берег.

Бабуська, почувши ці думки, погладила Прожир. А та схопила її руку, мов гороб’яче крило, і притиснула до ковтунів сірого волосся.